

N. S. PAPASPYROS, *The history of diabetes mellitus*. 2e druk. 104 bl., 10 fig. Georg Thieme Verlag, Stuttgart 1964. Prijs: geb. DM. 19,50.

In deze korte monografie wordt stap voor stap de weg beschreven die de wetenschap heeft begaan — van twee eeuwen van onze jaartelling tot op heden — eer ze het punt bereikte waarop het mogelijk werd van een diabetespatiënt een gezond mens te maken, nuttig voor zichzelf en voor anderen.

De geschiedenis van diabetes mellitus is overzichtelijk, goed gedocumenteerd en ook aantrekkelijk weergegeven; daarom is dit boek, zowel voor de arts als voor de belangstellende leek, bijzonder lezenswaard.

P. M. J. SCHWEITZER

Residue reviews. Onder redactie van F. A. GUNTHER. Vol. 5. Special volume. Symposium on instrumentation for the detection and determination of pesticides and their residues in foods. Los Angeles meetings of the American Chemical Society. April 1963. 176 bl., 75 fig., tabellen. Springer-Verlag, Berlijn, Göttingen, Heidelberg 1964. Prijs: geb. DM. 26.

De voorgaande delen van de periodiek verschijnende *Residue reviews* zijn in 1963 (bl. 872) en 1964 (bl. 420) in dit *Tijdschrift* besproken. Dit deel is een verslag van de bijeenkomst van de Sectie Pesticides van de American Chemical Society. Het beschrijft de moderne analysemethode ter vaststelling van resten van insecticiden. Bij deze onderzoeken wordt o.a. gebruik gemaakt van gaschromatografie met radioactieve ionisatie-detectie, microcoulometrische titratie bij gaschromatografie, polarografie, infrarode en ultraviolet spectrofotometrie.

De technische uitvoering en waarde van de methoden worden uitvoerig besproken.

C. DEN HARTOG

Erythrocytometric methods and their standardization. Transactions of the standardizing committee and proceedings of symposium XVIII of the ninth congress of the European Society of Haematology. Lisbon, 31st August 1963. Onder redactie van CH. G. DE BOROVICZÉNY. 124 bl., 24 fig., 23 tabellen. S. Karger, Bazel, New York 1964. Prijs: ingen. Zw. fr./DM. 19.

Wanneer een aantal mensen van verschillende nationaliteit een middag bijeenkomen, is het geen strikte noodzaak dat hetgeen zij besproken hebben kort daarop in boekvorm verschijnt. Indien de bespreking, zoals hier, een eerste samen treffen is en wat eufemistisch een symposium wordt genoemd, moet hetgeen ter tafel is gebracht een niveau bezitten, dat de uitgave van het gesprokene rechtvaardigt. Helaas was daarvan in dit symposium geen sprake. De reden van het samenkomen was ongetwijfeld nuttig. Pogingen tot internationale standaardisering van laboratoriumtechnieken moeten worden toegejuicht, maar als ieder meent zijn uil een valk te zijn, blijft het bij het plan, zoals helaas reeds zo vaak is gebleken. Verschillende voordrachten zijn over het geheel arm aan inhoud, bv. die over het elektronisch tellen van erythrocyten. Het lange artikel over de bepaling van de gemiddelde celdiameter volgens Price-Jones geeft weinig, dat nog niet bekend was, en beschrijft trouwens een methode die nauwelijks meer wordt toegepast, juist vanwege de grote bezwaren, die er aan zijn verbonden. De voordrachten over hemoglobinebepaling, waarin de waarde van de cyaanhemoglobinemethode naar voren wordt gebracht, bevatten voorzover ze werden afgedrukt, evenmin veel nieuwe gezichtspunten. De waarde van deze methode was immers reeds lang bekend. Passend in het kader van een symposium

over standaardmethoden waren de uitkomsten van de hemoglobinebepalingen in Nederland. De praktijk leert helaas, dat er nog talrijke uitschieters zijn. Dit blijkt bovendien uit de grafieken, maar het geringe aantal laboratoria, dat aan de enquête deelnam, maakt de prognose betreffende het uniform uitvoeren van laboratoriummethoden nogal somber. Het Engels is niet steeds onberispelijk. Advertenties horen in een tijdschrift en niet in een boek thuis. Eén ervan prijst een hemoglobinestandaard aan (uiteraard tegen betaling), terwijl op bl. 116 in de tekst een dergelijke standaardoplossing door het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid te Utrecht kosteloos wordt aangeboden!

Al met al kan ik het boekje géén warme aanbeveling meegeven.

S. I. DE VRIES

H. J. BOCHNIK en H. LEGEWIE, *Multifaktorielle klinische Forschung*. Statistische Methoden mit einer Faktorenanalyse bei progressiver Paralyse. 66 bl., 9 fig., 2 tabellen. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart 1964. Prijs: gekart. DM. 14,50.

De psychiatrie zou in het bijzonder geroepen zijn als baanbreker in statistische toepassingen voor de andere medische vakken, omdat hier de grootste moeilijkheden zijn geconcentreerd. Het heeft meestal weinig zin om bij een psychiatrische patiënt enkele geïsoleerde facetten te beschouwen. Men moet hem zien als een eenheid met talloze kenmerken, die bovendien een sterk subjectieve inslag hebben, zowel ten aanzien van de arts als van de patiënt.

Deze kleine „paperback” is geschreven voor en door medici. Ze geeft een toelichting op de componenten-analyse (zonder reductie van de diagonale elementen), die hier „factoranalyse” (een naam die gewoonlijk gereserveerd wordt voor methoden mét reductie voor diagonale elementen) wordt genoemd, en reeds jarenlang met vrucht wordt toegepast in de kliniek waar de schrijvers werken.

De correlatiematrix wordt vergeleken met een afstandstabel bij autokaarten. De centroid-methode en de quartimax-methode worden summier en niet onverdienstelijk toegelicht. Een schema met 14 punten geeft aan, wat er bij een factoranalyse allemaal gebeuren moet. De schrijvers gebruiken voor een onderzoek 350-1200 kenmerken tegelijk, die eerst in groepen van 40-60 stuks worden verwerkt. Iedere groep levert 8-11 „factoren”, die geïnterpreteerd worden, een bepaalde „label” krijgen en als nieuwe kenmerken worden beschouwd, waarmee dan de procedure wordt herhaald, totdat er een factoranalyse is bereikt, die het hele materiaal overkoepelt.

Dit boek toont aan dat de Duitsers ons op het gebied van medische toepassing van dure angstwekkende statistische technieken een jaar of tien voor zijn.

C. A. G. NASS

J. A. VAN DER HOEVEN, *Hippocrates*. Arts en ethiek. 169 bl. L. Stafleu & Zoon, Leiden 1963. Prijs: geb. f 7,50.

VAN DER HOEVEN stelt zich voor, aan het Nederlandse publiek enige werkjes voor te leggen over de wegbereiders in de geneeskunst. In het eerste hiervan, *Hippocrates*, geeft hij een aantal fragmenten uit het *Corpus Hippocraticum*, en wel uit de ethische geschriften, en de boeken over acute ziekten, over volksziekten, en dat over „de lucht, het water en de plaatsen”. De teksten, ontnomen aan de Duitse vertaling van KAPFERER, zijn van korte inleidingen en van aardige randnoten voorzien.

Het geheel biedt zeker een ieder de gelegenheid om op eenvoudige wijze met de Vader der westerse geneeskunde kennis te maken. Ik kan het van harte aanbevelen.

G. A. LINDEBOOM